

7. Vladimir v pogánstvu (980—989).

Vladímer začne sam knežiti Rusom in postavi v Kijevu na holmu, za svojim dvorcem, mnogo pogánskíh kumírov (malíkov): Peruna, lesenega a njega glávo srebrno in brádo zláto, Horsa, Dážboga, Stríboga, Môkeš in druge. Kijevljánje so jim prinašali bogate žrtve, in tudi, česar poprej nij bilo, svoje sinove in hčere: takó se je oskrúnila s krvjó zemlja ruska!

Nekdaj, vrnivši se v Kijev po mnogih pobédah (zmagah) nad sosednjími narodi, hoče Vladímer zahvaliti svoje bogove. A rekó mu starci in boljáři: „vrzimo žreb na dečke in devíce; na kogar pade žreb, tega zaréžimo bogó-vom.“ V Kijevu je bil neki Varég, prišedši iz Grkov, a držal je krščansko vero.

Imel je sina — krasnega po lici in po duši. Na tega je padel žreb. Pridejo k Varégu poslánci in mu rekó: „bogovi so izbrali tvojega sina, oddaj ga nam, da ga požrtvímo bogovom.“ Odgovorí jim Varég: „to niso bogovi nego lés: denes jedé a jutri izgnijó, in déláni so z vašími rokami. Bog je eden, katerega služijo Grki. On je stvóril nebo i zemljo i človeka; a vaší bogovi kaj so zdélali? Samí so déláni! Ne dam sina svojega bésom;“

A narod, zvedevši, da je Varég odrekel, zbere se v orožji in polomi dvor okolo njega. A Varég je stál na hodíšči nad vežó s sinom svojim in govoril od tod ljudém: „ako so res bogovi, to naj pošljejo koga izmej sebe, da vzame sina mojega. A vi, česa potrebujete?“ Narod zavpije v jarosti, prime za sekire, poséka hodíšče in ubije oba Varéga. Nihče ne ve, kje so pokopali ta dva prva mučeníka ruska.

Takó je bilo v Rusíh poganstvo; a uže se mu je bližal konec.

R e k e.

Studenci se zbirajo v potoke, potoki v reke in veletoke ali velíke reke, ki se največ v morje izlivajo. Reko, katera v sé sprejemlje več drugih rek, imenujemo velíko ali glavno reko. Vse reke pa, ki se vanjo stekajo imenujemo stranske reke ali dotoke; še manjše vode pa, ki dotokom pritekajo, imenujemo pritoke. Po ónej strani, na katerej se dotoki in pritoki izlivajo v glavno reko, ločíjo se desni in levi dotoki in pritoki. Glavna reka ima med vsemi dotoki najdaljši tek, tudi ima skoraj zmirom največ vode. Rečje je glavna reka z vsemi svojími dotoci in pritoci; primerno imenuje se tudi reška mreža, kajti podobno je velíkej žíli, v katero se od vseh straní večje in manjše žíle iztekajo. Poréčje je vsa zemlja skupaj, s katere se vodé v jedno reko odtekajo. Gorénji, majheni del poréčja, kjer reka zbira le razne studence, imenuje se njeno povirje; nasproti je svet ob njenem izlivu obustje. Poréčje se méri s štiríjaškími Miríjаметri.

Posebno važne in koristne so plovne reke. Kot vozne vodne ceste so reke tem ugodnejše, čím daljše in večje so, čím manjši in pravilnejši imajo pád, čím bolj naravnost so njih struge in čím manj se v njih nahaja skalovja, plítvin in brzíc.